

Nr 144

Av herr Helén m. fl., om anslag för arvode till studentläkare, m. m.

Chefen för ecklesiastikdepartementet har ånyo ställts inför frågan om studenthälsovårdens utbyggnad med psykiatrisk specialistvård. Universitetskanslern har för andra gången i följd tillstyrkt ett petitum från Uppsala universitet om höjning av anslaget till studentläkare för att i studenthälsovården kunna inbegripa psykiatrisk specialist. Motsvarande petitum återfinnes beträffande Lunds universitet.

I frågan om statligt övertagande av den för närvarande i studentkårernas regi drivna psykiatriska specialistvården väcktes förra året i andra kammaren en motion nr 344: 1960. Statsutskottets utlåtande, vilket sedermera bifölls av riksdagen, betonade önskvärldheten av att undersökning i lämpligt sammanhang verkställes rörande den nuvarande sjukfrekvensen bland studenterna med därav föranledda studieavbrott samt orsakerna härtill.

Alla sakkunniga är överens om att det finns ett behov av psykologisk rådgivning och terapi. Där sådan hjälp finns, har man kunnat konstatera att ca 10 % av studenterna söker kontakt med psykolog, psykiater eller motsvarande specialist för psykiska besvär. Mentalsjukvårdsdelegationen uttalar i sitt tredje betänkande (SOU 1955: 38), att en verksamhet av detta slag är mycket värdefull, då förebyggande och tidig vård är av stor betydelse just för dessa åldersgrupper. Vidare uttalar delegationen, att det är särskilt viktigt, att ett mentalhygieniskt betraktelsesätt accepteras och vinner beaktande inom utbildningscentra — universitet, högskolor, folkhögskolor m. fl. — där personer med kommande nyckelposter i samhället utbildas. Redan 1946 års studentsociala utredning pekade i sitt betänkande på förekomsten av nervösa rubbningar "studieneuroser", som "ett viktigt student-socialt problem". Uppenbarligen är studenterna på grund av genomgripande miljöbyte speciellt utsatta för risken av psykiska störningar. Allt fler studenter kommer från hem, som inte ger det stöd som en akademisk studietradition innebär. Vid förhållandevis låg ålder tvingas de bära det ekonomiska ansvar, som en tryckande studieskuldssättning innebär. Studiearbetet är psykiskt påfrestande, därför att det i motsats till skolarbetet är självständigt och måste bedrivas på lång sikt — studenterna arbetar oftast ett år eller mera innan resultatet bedöms. De numera högt uppdrivna kraven på studietakt leder lätt till överambition hos studenterna. Alla dessa orsaker tillsammans måste ses mot bakgrunden av att även lättare nervösa tillstånd påverkar arbetsförmågan i högre grad hos individer med intellektuellt arbete än hos andra.

Erfarenheterna från de sex år, som verksamheten pågått i studentkårernas regi, ådagalägger till fullo det stora behovet av särskild psykisk hälsovård för studenter. Uppsala studentkårs beslut att utbygga hälsovårdsorganisationen till att omfatta även försöksverksamhet med psykiatrisk specialistvård fattades i samband med sjukförsäkringsreformens genomförande. Därvid kunde av studenterna tidigare inbetalda avgifter för sjukvård på Akademiska sjukhuset läggas till en fond för psykisk hälsovård. Kåren har under försökstiden genom anslag finansierat studenternas psykiska hälsovård, delvis genom ianspråktagande av fonden, delvis genom uttagande av bidrag i form av medlemsavgifter. Den expanderande verksamheten medför, att fonden är helt tömd vid innevarande budgetårs utgång.

Det måste betraktas som utomordentligt betydelsefullt att verksamheten är förlagd utanför psykiatrisk klinik. Särskilt de yngre studenterna har lättare att komma till en privatmottagning i samma lokal som den vanliga studentmottagningen. Det är mycket viktigt att fånga in dessa i tid, innan de låst sig i positioner som för varje termin blir svårare att taga sig ur. Det måste också anses väsentligt att samme läkare sköter klientelet hela tiden. Problematiken är ofta speciell och kräver träning, som man bara kan få genom koncentrerat arbete med studenter.

Studentläkare avlönas för närvarande genom arvodering enligt sjukkassetaxan, varav största delen medför ersättning från patientens hem-sjuk-kassa, och återstoden utbetalas från ett anslag under avlöningar vid respektive universitet. Sedan 1935, då studentläkarbefattningen inrättades vid Uppsala universitet, har dess studentantal mer än tredubblats. Besöksfrekvensen har visat en fortsatt stigande tendens. Studentläkarens allmänna läkarpraktik är nu ganska omfattande, omkring 30 timmar per vecka under läsåret, och kan med tanke på det stigande studentantalet beräknas öka ytterligare. Påfallande är det stora antal patienter som lider av olika psykiska insufficienstillstånd av mer eller mindre allvarlig art. Att ha tillgång till egen psykiatrisk läkare är därför ovärderligt och av största betydelse. Befattningen, som ursprungligen avsetts som en bisyssla, fyller således numera en väsentlig del av läkarens tid. Ett indragande av studentkårens psykiatertjänst skulle omedelbart aktualisera en kraftig utökning av studentläkarens tjänstgöringstid. En närmare redogörelse för den psykiska hälsovårdens organisation för studenterna vid Uppsala universitet finns i den ovannämnda motionen 344: 1960 i andra kammaren. Vid Lunds universitet är förhållandena i korthet följande.

Studentläkarmottagningen i Lund åtnjuter för närvarande statsanslag på sammanlagt 15 000 kronor, varav 10 000 kronor för arvode till studentläkaren och 5 000 kronor för arvode till sjuksköterskan. Den psykiska hälsovården har hittills icke erhållit statsanslag. Studentpsykiaterns verk-

samhet, vilken tidigare bedrivits som försöksverksamhet, har under det senaste året vuxit mycket starkt, vilket torde förklaras av att mottagningarna numera äger rum i egna lokaler, stigande studentantal och ökad kännedom om psykiaterns verksamhet.

Studentpsykiatern har under 1960 haft ungefär 400 besök, vilket betyder ca 200 tjänstgöringstimmar. Arvodet per besök uppgår till 25 kr., och den årliga kostnaden blir följaktligen 10 000 kr. Härav betalas 3/4 av allmänna sjukförsäkringen och återstoden, som icke täckes av allmänna medel, utgör alltså 2 500 kr. Sköterskans arvode belöper sig, för 200 tjänstgöringstimmar och med en timlön av 5: 50, till 1 100 kr. per år, vilken kostnad för närvarande bestrides av studentläkarnämnden med medel som tillfälligtvis stått till fogande.

Enligt vår mening bör icke blott den somatiska sjukvården utan också den minst lika viktiga psykiska hälsovården erhålla statsanslag. Studentpsykiaterns verksamhet måste nu anses ha kommit över försöksstadiet och det synes därför rimligt, att verksamheten tryggas och att det stora behovet av psykisk hälsovård inom studentkåren tillgodoses.

För ett statligt engagemang i den psykiatriska studenthälsovården talar, förutom liknande insatser på skolbarnshälsovårdens och åldringsvårdens områden, även de stora belopp, som årligen nedlägges i den av universitetsutredningen föreslagna upprustningen av rikets högre läroanstalter. Det samhälleliga utbytet av ungdomens stegrade utbildningsvilja kan inte få minskas genom obefogade studieavbrott. Tillförlitlig yrkesrådgivning och psykiatrisk behandling är de bästa instrumenten för att förebygga sådana avbrott. Härvid kan det vara nog att peka på att studentpsykiatern i Uppsala lyckats återföra ca 80 % av sitt patientmaterial till framgångsrika studier. Förvisso leder även ett realekonomiskt betraktelsesätt till beaktande av att de sålunda använda medlen genom ökade skatteintäkter återförs till statskassan.

Det är förvånande, att departementschefen i årets statsverksproposition icke ansett sig kunna biträda de lokala och centrala universitetsmyndigheternas äskanden om höjningar av studentläkararvodena. Den sammanlagda summan av drygt 10 000 kronor är obetydlig mot bakgrunden av de mänskliga värden, som här står på spel. Vi anser sålunda, att riksdagen bör på denna punkt biträda kanslerns förslag, och hemställer,

att riksdagen under punkten Uppsala universitet: Avlöningar måtte för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag på 16 400 kronor för arvode till studentläkare samt under punkten Lunds universitet: Avlöningar anvisa 12 500 kronor för arvode till studentläkare och 6 100 kronor till ersättning åt vid studentläkarmottagningen tjänstgörande sjuksköterskor.

Stockholm den 21 januari 1961

Gunnar Helén

John Lundberg

S. G. W. Wahlund

Stig F. Hansson
i Önnarp

Henrik Munktell

C. G. Regnéll

Carl Christenson
i Malmö

Erik Tobé

Erik Adamsson

Nr 145

Av herr **Andersson** i Ronneby m. fl., om visst statsanslag till Malmö
stadsbibliotek.

(Lika lydande med motion nr 118 i Första kammaren)

Stockholm den 24 januari 1961

Thure Andersson
i Ronneby

Hans Wachtmeister

Stig Alemyr

Olaus Nyberg

Stig F. Hansson
i Önnarp